

KURULTAY MARŞI

Belgin Tezcan Aksu

- Türk Dil Kurumunun 2010 yılında kurulan müzesi gezildiğinde Kurumun kuruluşundan itibaren yayımladığı tüm kitaplar, kendi bünyesi içerisinde gerçekleştirdiği sözlük, terim, dil bilgisi vb. çalışmalara ait belgeler, kurumlar ve şahıslar arası yapılan yazışmalar gibi Kurum tarihinin yanı sıra dilimizin ve edebiyatımızın Cumhuriyet dönemine ışık tutan birçok kitap ve belgeyle karşılaşsınız.

Bu belgelerden biri de Malatya Milletvekili Dr. Mehmet Hilmi Oytaç tarafından sözleri yazılan, orkestra şefi Carlo d'Alpino Capoçelli tarafından bestelenen ve İstanbul'daki Andre Jorjoviç Matbaasında 1934 yılında basılmış olan *Kurultay Marşı*'dir.

Atatürk, gerek Millî Mücadele Dönemi'nde gerekse Cumhuriyet'in kuruluşundan vefatına kadar geçen süreçte toplumsal gelişimin ve kalkınmanın sağlanması için çalışmakta, yeni Türkiye'nin oluşmasında ve hayata geçmesinde büyük çaba sarf etmekteydi. Her alanda çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmayı hedefleyen Atatürk bu yolda topluma da yeni bir kimlik vermeyi arzu etmekteydi.

Atatürk inkılapların gerçek amacına ulaşması için halkla bütünleşmesi gerektiğine inanan bir liderdi. Siyasal, sosyal veya kültürel alanda yapılan önemli inkılapların hemen öncesi ve sonrasında halkla yakın temas kurar, bazen gerçekleştirmiş olduğu inkılapların

uygulanışını yerinde görme bazen de gerçekleştirme-yi düşündüğü inkılaplarla ilgili olarak halkın nabzını tutma imkânına sahip olurdu. Gündelik hayatla iç içe olma ve toplumla kolayca bağ kurma özelliğine sahip müziğin gücünün de farkındaydı. Bu gücü gerektiğinde kullanmış ve başarılı da olmuştur.

Cumhuriyete gelinceye kadar devlet-müzik-halk ilişkisinin *Orhun Yazıtları*'nda

“tuğ” ile birlikte geçen kös veya nevbet davulu anlamına gelen “köbrüğe (kö’ürge)” kelimesinin varlığı ile Göktürk Dönemi’ne dayandığını, ardından *Divanü Lugatı’t-Türk*’te “*Tuğum tikip uruldu* (tuğ dikilip nevbet davulu vuruldu)” ve “*Han tuğ urdu*” cümlelerinin varlığı ile de davul veya kösle hakan çadırı veya sarayının önünde nevbet vurulması geleneğinin XI. yüzyılda mevcut olduğunu görmekteyiz. XV. yüzyılın başında Ankara Savaşı’nda çarpışan Yıldırım Bayezid’in ve Timur’un ordularının her ikisinde de savaş müziği çalındığı bilinmektedir. Fatih Sultan Mehmet de Demirkapı’daki nevbethaneyi kurdurarak günde üç nevbet çalınmasını emretmiştir (Özcan, 2003, s.545-546).

Askerî müzik takımı mehterle ilgili ilk bilgilere ise XVI. yüzyıl Osmanlı belgelerinde rastlanır. Mehter takımının görevi çaldığı canlı ve hareketli nağmeler içeren mehter marşlarıyla savaşlarda kendi askerlerini cesaretlendirirken düşmanı korkutmak veya ürkütmek, barış zamanında ise devletin gücünü ve azametini göstermekti. 1826’da mehter takımının kaldırılıp Müzik-yi Hümayûn’un kurulmasıyla bu defa Avrupa tarzında marşlar oluşturulmaya başlanmış ve “Mahmudiye Marşı”, “Mecidiye Marşı”, “Aziziye Marşı”, “Hamidiye Marşı”, “Reşadiye Marşı” gibi padişahlar için yazılan ve bestelenen marşlar çalınmıştır.

İşgal altındaki ana yurdun her cephesinden zafer haberleri gelmeye başladığı sırada kurtuluş yolunda sadece askerî desteğin yeterli olmadığı, güçlü bir inanca da ihtiyaç duyulduğu görülmüş, halkın ve askerinin moralini diri tutmak, gereken inancı oluşturmak için millî marş yazılma kararı alınmış ardından bir yarışma düzenlenerek sözlerini “Kahraman Ordumuza” ithafıyla Mehmet Âkif Ersoy’un, bestesini Osman Zeki Üngör’ün, orkestrasyonunu Edgar Manas’ın yaptığı *İstiklal Marşı* Türkiye Büyük Millet Meclisinin Atatürk’ün başkanlığını yaptığı 12 Mart 1921 oturumunda kabul edilmiştir. Marşın sözleri kabulünden önce 17 Şubat 1921 tarihinde *Hâkimiyet-i Milliye* ve *Sebilürreşad*

gazetelerinde, kabulünden sonra da *Ceride-i Resmîye*'nin 21 Mart 1921 tarihli nüshasında yayımlanmıştır.

Atatürk Mecliste yaptığı konuşmada *İstiklal Marşı*'nın önemini şu sözlerle açıklamıştır: “*Bu marş bizim inkılabımızın ruhunu anlatır. En beğendiğim yeri ise şu mısralardır: Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet / Hakkıdır hakka tapan milletimin istiklal. Benim bu milletten asla unutmamasını istediğim mısralar işte bunlardır. Bu demektir ki efendiler Türk’ün hürriyetine dokunulamaz.*”

Cumhuriyet’le birlikte marşların görevleri değişmiş; halkı bilinçlendirmek, var olan mevcut gücünün farkına varmasını sağlayarak ortaya çıkarmak bazen de bir konuyu öğretmek olmuştur.

Murat Meriç (2022), “Önce marşlar vardı: Tarım Marşı, Harfler Marşı...” başlıklı yazısında *İstiklal Marşı* ve sonrasında gelişen marş kültürü ile Türkiye Cumhuriyeti’nin kendi hikâyesini marşlarla yazdığını, neredeyse bütün yeniliklerin marşlar aracılığıyla duyurulduğunu aktarmaktadır.

Bu marşlardan biri sözlerini Behçet Kemal Çağlar’ın yazdığı, bestesini Ahmet Adnan Saygun’un yaptığı “Ziraat Marşı” idi. “*Sürer, eker, biçeriz, güvenip ötesine/ Milletin her kazancı milletin kesesine*” dizesiyle başlayan ve “*Kuracağız öz yurtta dirliği, düzenliği/ Yıkıyor engelleri ulus egemenliği/Görsün köyler bolluğu, rahatlığı, şenliği/Bizimdir o yenilmek bilmeyen Türk benliği*” dizeleriyle son bulan marş halka üretim bilincini aşılama amacındaydı ve ilk olarak 27 Aralık 1938 Salı günü Halkevinde yapılan Birinci Köy ve Ziraat Kalkınma Kongresi’nde Yüksek Ziraat Okulu öğrencileri tarafından seslendirilmiştir (Cumhuriyet, 1938, s. 3).

Malatya milletvekili Dr. Mehmet Hilmi Oyaç tarafından söylenen sözleri yazılan ve orkestra şefi Carlo d’Alpino Capocelli tarafından bestelenen (*Akşam*, 1932, s. 4) “Bozkurt Cümhuriyet Marşı” Cumhuriyet Bayramı’nda okullarda öğrenciler tarafından coşkuyla söylenen bir marştı. Marş için hazırlanan broşürün bir sayfasında sözleri bulunurken diğer sayfasında Atatürk bir bozkurt figürü ile birlikte resmedilmiştir. Sözlerine baktığımızda devletin temelini çok zor koşullarda kurulduğu ancak Cumhuriyet’le karanlığın bitip aydınlığa

kavuşulduğu, Türk milletinin kudretli; zalimlere karşı savaşçı, mazlumlara karşı şefkatli bir millet olduğunu anlatan bir marş olduğunu görmekteyiz.

Bir diğer marş, “Harfler Marşı” idi. Halka yakın zamanda kabul edilecek olan yeni harfleri öğretmek amacıyla bestelenmiştir. Atatürk gezilerinde alfabe dersleri vermiş, bu derslerde “Harfler Marşı”nı dinleterek kısa sürede alfabenin öğrenilmesini sağlamış, ardından sınavlar yapmıştır.

Diğer bir marş da “Kurultay Marşı”dır. Türk Dil Kurumunun 2001-2012 yılları arasında başkanlığını yapmış olan Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın’ın bir müzayedede rastladığı ve satın alarak Kuruma bağışladığı, yazımızın da konusu olan “Kurultay Marşı” broşürü Kurumumuzun tarihinde yaşanmış önemli bir olayın belgesi olarak müzesinde yerini almıştır.

“Kurultay Marşı” dilin ve tarihin milletlerin benliğini oluşturduğunu, Türk Dili Kurultayı ile benlik yolunun açıldığını ve Kurultay katılımcılarının dillerini korumak için her şeyi yaptıklarını anlatan bir marştır.

Marşın sözlerini yazan Dr. Mehmet Hilmi Oyaç, 1879 yılında Selânik’te doğmuştur. Babasının adı Ali, annesinin adı Azime’dir. Dâhiliye doktoru ve Türk siyasetçisidir. Askerî Tıbbiyeden mezun olmuştur. Selânik Jandarma Okulları doktorluğu, Kırklareli 2. Tabur doktorluğu, Anafartalar Grup Hastanesi baştabipliği, 2. Ordu Komutanı Mustafa Kemal Paşa’nın Karargâh doktorluğu görevlerinde bulunmuştur. Karacabey ve Kirmasti’de Millî Teşkilat kurucularındandır. Mudanya Kaymakam Vekilliği, Bursa Sıhhiye Müdürlüğü görevlerinin yanı sıra Tabip Yüzbaşılık, TBMM’de 2, 3, 4, 5, ve 6. dönem Malatya Milletvekilliği yapmıştır. Oyaç 5 Ekim 1942’de vefat etmiştir (TBMM Albümü 1920-2010, s.111).

Hâkimiyet-i Milliye gazetesinin 31 Temmuz 1934 tarihli baskısında “Gazimize Bir Tolgay Selam Sana Kurultay” başlıklı Dr. Mehmet Hilmi Oyaç’ın Atatürk’e övgülerini sunduğu şiiri yayımlanır. Gazetede şiirin son kıtasının “Kurultay Marşı” olarak besteleneceği belirtilmektedir. Marşın sözleri:

*Gözün aydın Türk oğlu açıldı benlik yolu
Ey bu yolun yolcusu artık sana ne mutlu
Gazi’nin çocukları iline el bastırmaz
Kurultay buşgutları¹ diline dil kattırmaz*

1 **buşgut:** öğrenci

*Selam sana Kurultay yeni doğan tolunay²
Selam sana ey Gazi, bizden sana bin okkay³*

*Bil ki tarih ile dil benliğın damgasıdır
İçi dışı gösteren bir kılık aynasıdır
Bir cankıdan⁴ doğacak öz Türklüğe yom olcay⁵
Özge dilden öz dili kurtaracak Kurultay*

*Selam sana Kurultay yeni doğan tolunay
Selam sana ey Gazi, bizden sana bin okkay*

O dönem için yeni yeni kullanılmaya başlanan ve halk tarafından yaygın olarak bilinmediği düşünülen *buşgut, tolunay, okkay, cankı, yomolcay* kelimelerinin anlamları broşürün altında açıklanmıştır. Şimdi yaygın olarak kullandığımız *benlik, el, il, kılık, özge, kurultay* kelimeleri de o dönemde yeni türetilmiş kelimeler olarak broşürde anlamları verilme ihtiyacı duyulan kelimelerden olmuştur.

Marşın bestecisi Carlo d'Alpino Capoçelli hakkında ne yazık ki *Süreyya Operetti'nin*, "Ah Erkekler" ve "Memleketim" eserlerinin orkestra şefi olduğu bilgisinden başka bir bilgiye henüz ulaşamamıştır.

Peki, "Kurultay Marşı" kimler tarafından seslendirildi; ne zaman, nerede ve kimler tarafından dinlendi acaba?

Türk Dili Tetkik Cemiyeti 12 Temmuz 1932 tarihinde Mustafa Kemal Atatürk'ün kurucu ve koruyucu başkanlığı altında kurulmasının hemen ardından 26 Eylül-4 Ekim 1932 tarihleri arasında Dolmabahçe Sarayı'nda dil uzmanlarının, ediplerin, şairlerin, gazetecilerin, öğretmenlerin ve dile hevesli vatandaşların katılarak dil tezinin anlatıldığı, nizamnamenin açıklandığı, merkez heyetinin seçildiği bir kurultay düzenlenir. Bu kurultayda alınan kararlar üzerine çalışmalarına başlayan Cemiyet, ikinci kurultayını yine Dolmabahçe Sarayı'nda 18-23 Ağustos 1934 tarihinde gerçekleştirecektir.

Maarif İdaresi 7 Ağustos 1934'te 45 ilk mektep muallimini marşın provalarını yapmak üzere görevlendirir. Provalardan iyi bir sonuç alınırsa marş İkinci

2 **tolunay:** dolunay

3 **okkay:** aferin

4 **cankı:** Bir alanla ilgili olarak oluşturulan danışma kurulu

5 **yom olcay:** uğur, ikbal, saadet

Türk Dili Kurultayı'nda kurultay marşı olarak kabul edilecektir (*Milliyet*, 8 Ağustos 1934, s. 6).

Vakit gazetesinin 17 Ağustos 1934 tarihli 5965 sayılı baskısında Kurultay öncesinde bir süreden beri denemelerinin yapıldığı "Kurultay Marşı"nın çalınacağı ve Belediyenin yerleştirdiği hoparlörler vasıtasıyla İstanbul halkına dinletileceği haberi duyurulmuştur. Ayrıca Belediye Taksim ve Bayezit meydanlarına, Fatih Parkı'na, Tepebaşı Belediye Bahçesi'ne radyo tertibatı kurmuştur. Bu sayede hem marş hem de Kurultay konuşmaları Dolmabahçe Sarayı'na gelemeyenler tarafından da dinlenebilecektir.

Türk Dili Tetkik Cemiyetinin *Türk Dili* adlı bülteninin sekizinci ve dokuzuncu sayıları İkinci Türk Dili Kurultayı'na ayrılmıştır. Bültende Kurultay'ın işleyişiyle ilgili maddeler sıralandıktan sonra Kurultay'ın çalışma programı verilir (*Türk Dili*, Eylül 1934, s. 5). İşte bu çalışma programına baktığımızda Kurultay'ın açılışında *İstiklal Marşı*'nın ardından "Kurultay Marşı"nın dinlendiğini görmekteyiz. "İstiklal Marşı" Atatürk ve maiyetindekilerin ikinci kat merdivenlerine açılan kapının önüne gelmeleriyle ayakta söylenmiş, "Kurultay Marşı" ise yine aynı grubun locaya geçmeleriyle oturularak dinlenmiştir (*Türk Dili*, Eylül 1934, s. 49, *Vakit*, 19 Ağustos 1934, s. 6; *Hâkimiyet-i Milliye*, 27 Eylül 1934, s. 1; *Cumhuriyet*, 19 Ağustos 1934, s. 5; *Akşam*, 19 Ağustos 1934, s. 1). Anlaşılan ilk mektep öğretmenleri marşı seslendirmekte başarılı olmuşlar ve marş Kurultay programında yerini almış.

Kurultay'a gelen bütün konuklara marşın sözleri ve notaları söz isteme fişleriyle beraber bir zarf içerisinde verilmiştir (*Vakit*, 19 Ağustos, s.7).

Bülten'in ilk bölümünde Kurultay'a Gazi Mustafa Kemal'in yanı sıra devlet erkânından Büyük Millet Meclisi Başkanı Kâzım Paşa'nın, Başvekil İsmet Paşa'nın Maarif Vekili ve Cemiyetin fahri Başkanı Abidin Beyefendi'nin katıldığı bilgisi yer almaktadır (*Türk Dili*, Eylül 1934, s.1). Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya, Hariciye Vekili Tevfik Rüştü, İnhisarlar Vekili Rana Bey, Roma Elçisi Vasıf Bey, Varşova Elçisi Ferit Bey, Cumhuriyet Halk Fırkası İdare Heyeti üyeleri de Kurultay'da hazır bulunmaktaydılar (*Vakit*, 19 Ağustos, s. 6).

Kurultay toplandı, tezlerin okunmasına başlandı

Gazi Hz. müzakeratı sonuna kadar takip buyurdular

Türk dili ikinci kurultayı, dün Dolmabahçe sarayı salonunda saat on dörtte toplanmıştır. Kurultay başkanı ve dinleyiciler saat on dörtten önce salona dolmuşlardı. Tam on dörtte Rejicümhur Gazi Hz. refakatinde hayvankül İsmet paşa başkanlığında halde, hazırcan alkışları arasında salona terfi etmişlerdir. Rejicümhur Hz. şiddetli alkışlarla karşılandı ve kürsüye oturtuldu. İstiklal marşı ve Kurultay marşı dinlendikten sonra, Maarif vekili Akadın bey kürsüye geçerek bir nutuk okuyup...

Vekil bey bu nutukunda, büyük Türk milletinin tarihsel mevkii, medeniyetler yaratmış ırah ettikten sonra salıtan devrinde, karankalar içinde kaldığını ve bütün bu karankalar arasında uğraması gerektiğini, bu arada, milletini içinde cihan Gazinin Türk milletini fakihatten kurtaracağına inanmış ve demirler ki: «Asıl Türk milleti ve onun büyük başbuğası arasında bir anlaşma oldu. Bu anlaşmada Büyük Türk milletine yitkime yolları gösterdi. Bu yitkime içinde Türk dili,

Türk tarihi de on safta bulunuyordu» Vekil bey, harf inkılabının ehemmiyetini ırah ettikten sonra, Türk diline herkesten subayacağı bir dil haline girmesi için çalışacağını belirtti. Bu işleme üzerine birinci Türk dili kurultayını toplanmış, dil encümeninin iki senelik misalet faaliyetini anlatıp ve «Kurultay» açılmaya dedi.

İsmet paşa dün geldi

Kürsiye Türk dili tetkik cemiyeti üyesi İktidâr Necmi bey gelecek Büyük Millet Meclisi reisi Kâzım paşa Hz. nin Kurultay başkanlığına seçilmesini teklif etti. Teklif İttifakla kabul edildi. Kâzım paşa Hz. alkışlar arasında kürsiye geldi ve hazırcan yeni ve eski kürsüye ile kurultayın günün müzakeratı çalışmasında, muvafakiyetinden bahseden bir nutuk okuyup...

Bundan sonra Türk dili salonunda büyük kışmetleri gördüden Rejic Gazi, ve Şamuk Rifat beylerin ölümleri münasabette, bir dakka sükut edildi.

Kurultay dün müzakeresini bitirdi, intihap yapıldı

Türk dili tetkik encümeni başkanlığına Erzincan mebusu Saffet bey intihap edildi

Solcu Hasan Cemil bey nutukunu okuyan, sağda kurultay dağılıyor

Türk dili tetkik kurultayı dün Dişmekçe sarayında Kâzım paşa Hz. nin ریاستیnde toplandı. Dün, son gün olmak üzere, bitildi, salıh her zamandan ziyade kâhkahân. Reîsülmehur Hz. başvekil İsmet paşa ve dahileri

vekilî Şükrü Kaya beyle birlikte salonda kendilerine ayrılan Locada oturuyorlardı. Geçen öğleye ait zahitler okunduktan sonra, Bolu mebusu Hasan Cemil bey kürsüye geçerek Türk tarihi tetkik encümeni na-

mina, kurultayı salımladı ve Türk dilinin tarihini muhtelif detaylarla hakiki mevkîni tasahhüs etti. Gazî Hz. nin rehberrliğiyle işler bu yeri yolda, Türk dilinin gene büyük bir dil olacağını kâfi belvedüğüne söyledi, altıncı ara-sında, kürsüye inmişti. On dakikalık bir arada sonra intihabı yapıldı. Verilen bir talimatla Erzincan mebusu Saffet bey Türk dili tetkik encümeni başkanlığına intihap edilmiştir. Umumi kâtipliğe İbrahim Nezirî bey, muhasebîliğine Beşim Atalay bey, kâhkahânâ Cevad Kaya mebusu Ali Caşip bey, Urfa mebusu Hasan Reşit, Konya mebusu Nâzım Hâzım Reşit, Maras mebusu Yakup Kadri beyler atılmıştır.

Yakında büyük bir sovyet rejisörü geliyor

Rejisör bilhassa operet işleriyle meşgul olacaktır

Kıymetli sanatkarımız Ertağrol Mahsun bey dün Sovyet Rusya'ya mürettef olarak yurtdışından hareket etmiştir.

Ertağrol Mahsun bey bir neyâhinde birçok büyük Sovyet şehirleri ziyaret etti. Moskova ve Leningradta yapılacak büyük festivale hazırlanırken, bu arada Sovyet rejisörleri bilhassa davet etmişlerdir. Ertağrol Mahsun bey Rusya'da yapılacak en büyük operetlerin birinde bir rolü olan rejisör Ertağrol'a tahsis edilmiştir.

Devlet erkânının dışında Kurultay'ın "Türk Dilinin Dünya Dilleri Arasında ki Yeri", "Türk Dilinin Tarihî Akışı ve Filolojisi" ve "Dil İnkılabının Manası ve Hedefleri" başlıkları altında tezlerini sunan Dr. Saim Ali (Dilemre), Ahmet Caferoğlu, Naim Hazım (Onat), Yusuf Ziya (Özer), Dr. Reşit Rahmeti (Arat), Tahsin Ömer (Mayatepek), Agop Martayan (Dilâçar), Prof. Salim Murat Bey, Hâmit Zübeyr (Koşay), Sovyet İlimler Akademisi adına Prof. Aleksandr Nikolayeviç Samailoviç ve Prof. Meşçaninov, Hüseyin Namık (Orkun), Ali Canıp (Yöntem), Hasan Âli (Yücel), Ragıp Hulûsi (Özdem), muallim Dr. Şükrü Bey, Besim Atalay, Velet Çelebi (İzbudak), Edirne Milletvekili Şeref Bey, Harp Akademisi Kumandanı Ali Fuat Paşa, Urfa

Milletvekili Refet Bey, Prof. Kemal Cenap Bey, Dr. Süheyl Ünver, İhsan Bey, Almanya'dan Prof. Gise, Polonya'dan Zayçakofski, memleketin dört bir tarafından izinli olarak gelen okul müdürleri, öğretmenler ve dinleyici olarak katılan kişilerle beraber yaklaşık 1200 davetli (*Vakit*, 18 Ağustos, s. 1) "Kurultay Marşı" nı orkestra heyetinden dinleme şansına sahip olmuşlardır.

Öğretmenlerden oluşan koro marşı başarıyla seslendirmiş ve dinleyicilerden bol alkış almıştır (*Milliyet*, 24 Ağustos 1934, s. 1).

18 Ağustos'ta başlayan İkinci Türk Dili Kurultayı 23 Ağustos'ta yine *Kurultay Marşı* dinlenerek sona erer (*Türk Dili*, Eylül 1934, s. 110). Bu durum gazetelerde de yansımaları bulur. 24 Ağustos 1934 tarihli *Akşam* gazetesi ilk sayfasında Kurultay'ın sona erdiği ve marşın bir orkestra heyeti tarafından çalınırken Kurultay'a katılanların salondan ayrıldıkları haberine ve katılımcıların ayrılışlarını gösteren fotoğrafa yer vermiştir.

"Kurultay Marşı"nın notaları Maarif Müdürlüğü tarafından bütün okullara gönderilmiştir. Okullar açıldığında ilk musiki dersinde öğrencilere bu marş

öğretilecektir (*Vakit*, 21 Eylül 1934, s. 4; *Akşam*, 21 Eylül 1934, s. 2).

"Kurultay Marşı" plağa kaydedilerek satışa da sunulmuştur (*Akşam* gazetesi, 1 Eylül 1934, s. 12). Henüz elimizde bir belge olmasa da

26 Eylül Dil Bayramı münasebetile
Malatya mebusu Dr. Hilmi ve K. d'Alpino Kapuçelli Beyler tarafından yazılan

KURULTAY MARŞI

SAHİBİNİN SESİ

plâklarında zaptolundu

İngilterenin en maruf Askerî
Bandosu tarafından tespit edilmiştir.

A X 1934

“Gazi Hitabesi Plağı” gibi belki bu plağın geliri de Millet Mektepleri için kullanılmıştır.

Marş, Kurultay dışında dil bayramları için yapılan kutlama törenlerinde oluşturulan korolar tarafından da seslendirilmiştir. Aydın Halkevinde 26 Eylül 1934 tarihinde kutlanan Dil Bayramı’nda “İstiklal Marşı”nın ardından “Kurultay Marşı” söylenmiş, radyo yayını aracılığıyla İstanbul’daki Kurultay konuşmaları dinlenmiş, tören “Cumhuriyet Bozkurt Marşı” ile sona ermiştir (*İzmir Postası*, 28 Eylül 1934, s. 3).

Aynı yıl Zonguldak’taki Dil Bayramı töreninde de bando “Kurultay Marşı”’nı çalar (*Vakit*, 1 Ekim 1934, s. 9).

Akşam gazetesinin 26 Eylül 1935 tarihli baskısının dördüncü sayfasında Dil Bayramı’nı kutlamak amacıyla İstanbul’daki Halkevlerine Ankara Radyosu aracılığıyla 18.00-18.50 arasında Türk Dili Araştırma Kurumu Genel Sekreteri İbrahim Necmi Dilmen’in söylevinin verileceği haberi yer almaktadır. Ayrıca İstanbul’da bulunan halkevlerindeki Dil Bayramı özel programları ayrı ayrı yazılmıştır. Bu programlara göre Beşiktaş Halkevindeki törende “İstiklal Marşı”nın ardından “Kurultay Marşı” Dumlupınar Şehir Yatılı Okul öğretmeni Hamdi ve öğrencileri tarafından, Eminönü Halkevindeki törende Halkevi koro heyeti ve şehir bandosu tarafından, Kadıköy Halkevindeki törende Erenköy Lisesi öğrencileri tarafından, Şehremini Halkevindeki törende gençler tarafından seslendirilecektir.

1936 yılında Eminönü Halkevinde kutlanan Dil Bayramı töreninde *Kurultay Marşı* bu defa Halkevi Orkestrası tarafından çalınır (*Açık Söz*, 24 Eylül 1936, s. 3; *Cumhuriyet*, 26 Eylül 1936, s. 2).

1938 yılında Bakırköy Halkevinin Dil Bayramı töreni *Kurultay Marşı* ile başlar (*Akşam*, 26 Eylül 1938, s. 4).

Adana’da 26 Eylül 1942’de kutlanan Dil Bayramı töreninde “Kurultay Marşı”’nı bir grup öğrenci seslendirir (*Bugün*, 26 Eylül 1942, s. 1).

Kurumumuz tarafından bu yıl Türk Dil Kurultayı’nın onuncusu gerçekleştirilecektir. Kurultay hazırlıkları sırasında ta 1934’te Gazi Mustafa Kemal’in iştirakleriyle düzenlenen İkinci Türk Dili Kurultayı’nda bir orkestra heyeti tarafından yine Gazi’nin huzurunda seslendirilen ancak ondan sonraki kurultaylarda yer almayan “Kurultay Marşı”’nı 2024’te yeniden dinleyebilmeyi hayal ettim ve bu hayalimi önce Kurum Başkanımız Sayın Prof. Dr. Osman Mert’e, ondan gerekli desteği aldıktan sonra da Sayın Yusuf Şen, Sayın Cansu Arslan ve orkestra şefi Sayın Musa Göçmen’le paylaştım, hepsi benim bu hayalime ortak oldular, var olsunlar. Marşın müzemizde mevcut olan notaları kullanılarak yeniden düzenlemesi yapıldı. Ekibin emekleri bu çok anlamlı hatıranın bu yılki Kurultay’da yeniden yaşatılabilmesini sağlayacaktır. Marşın sözlerini ve notalarını içeren broşürü Kurumumuza armağan eden Sayın Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın’a, aldığı kararla bu hayalimin gerçekleştirilebilmesini sağlayan

Kurum Başkanımız Sayın Prof. Dr. Osman Mert'e, marşın yeniden düzenlemesini yapan ekibe, marşı seslendiren olan koroya çok teşekkür ederim. Kayda alınan "Kurultay Marşı"nın Kurumun bundan sonraki kurultaylarında ve dil bayramlarında konuklarla buluşabilmesi dileğiyle...

Kaynaklar

- Açık Söz*, 24 Eylül 1936 Perşembe, Sene: 1, Sayı: 158.
Akşam, 1 Eylül 1934 Cuma, Sene: 17, Sayı: 5730.
Akşam, 16 Ekim 1932, Pazar, Sene: 15, Sayı: 5036.
Akşam, 19 Ağustos 1934 Pazar, Sene: 16, Sayı: 5697.
Akşam, 21 Eylül 1934 Cuma, Sene: 17, Sayı: 5730.
Akşam, 24 Ağustos 1934 Cuma, Sene: 16, Sayı: 5702.
Akşam, 26 Eylül 1935 Perşembe, Sene: 18, Sayı: 6085.
Akşam, 26 Eylül 1938 Pazartesi, Sene: 21, Sayı: 7165.
Bugün, 26 Eylül 1942, Cumartesi, Sene: 3, Sayı: 636.
Ceride-i Resmîye, 21 Mart 1921 Pazartesi, Sene: 1, Sayı: 5.
Cumhuriyet, 19 Ağustos 1934 Pazar, Sene:11, Sayı: 3695.
Cumhuriyet, 2 Ocak 1929 Çarşamba, Sene 6: Sayı: 1662.
Cumhuriyet, 26 Aralık 1938 Pazartesi, Sene: 15, Sayı: 5252.
Cumhuriyet, 26 Eylül 1936 Cumartesi, Sene: 11, Sayı: 4444.
Cumhuriyet, 29 Eylül 1928 Cumartesi, Sene: 5, Sayı: 1578.
Hâkimiyet-i Milliye, 17 Şubat 1921 Perşembe, Sene: 2.
Hâkimiyet-i Milliye, 27 Eylül 1934 Perşembe, Sene: 15, Sayı: 4735.
Hâkimiyet-i Milliye, 31 Temmuz 1934 Salı, Sene: 15, Sayı: 4677.
İzmir Postası, 28 Eylül 1934 Cuma, Sene:12, Sayı: 4017.
Meriç, Murat, "Önce Marşlar Vardı: Tarım Marşı, Harfler Marşı...": <https://blog.neoskola.com/once-marslar-vardi-tarim-marsi-harfler-marsi/> Erişim tarihi: 29 Şubat 2024.
Milliyet, 24 Ağustos 1934, Cuma, Sene: 9, Sayı: 3067.
Milliyet, 8 Ağustos 1934 Çarşamba, Sene: 9, Sayı: 3051.
Özcan, Nuri, "Mehter", *İslam Ansiklopedisi*, C 28, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 2003, s. 545-549.
Sebilürreşad, 17 Şubat 1921 Perşembe.
TBMM Albümü 1920-2010, C I (1920-1950), Editor: Sema Yıldırım, Behçet Kemal Zeynel, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2010.
Türk Dili, Türk Dili Tetkik Cemiyeti Bülteni, "İkinci Türk Dili Kurultayı", Eylül 1934, S 8-9, s.1-103.
Vakit, 1 Ekim 1934 Pazartesi, Sene: 17, Sayı: 6011.
Vakit, 17 Ağustos 1934 Cuma, Sene: 17, Sayı: 5966.
Vakit, 18 Ağustos 1934 Cumartesi, Sene: 17, Sayı: 5967.
Vakit, 19 Ağustos 1934 Pazar, Sene: 17, Sayı: 5968.
Vakit, 21 Eylül 1934 Cuma, Sene: 17, Sayı: 6001.
Vakit, 27 Eylül 1934 Perşembe, Sene: 17, Sayı: 6007.